

Verdieping: naties, staten en kalifaten

Korte omschrijving werkvorm

IS staat voor de Islamitische Staat. Deze terreurbeweging heeft in Irak een 'Islamitisch kalifaat' uitgeroepen. Wat is een kalifaat eigenlijk? En wanneer is een gebied een staat? In deze opdracht koppelen leerlingen begrippen als natie, staat, fragiele staat en kalifaat aan de juiste groepen of landen.

Leerdoel

- Leerlingen leren over de situatie en verschillende bevolkinggroepen in Irak.
- Leerlingen leren een aantal begrippen rondom staatsvorming.

Bronnen

- 3e werkversie pilot maatschappijwetenschappen voor het CE vwo 2016, https://www.hetcvte.nl/item/maatschappijwetenschappen_havo_en
- <http://www.nu.nl/isis/3846773/vier-dingen-u-moet-weten-islamitische-staat-is.html>
- <http://www.elsevier.nl/Buitenland/nieuws/2014/6/ISIS-wil-eeen-kalifaat-stichten-maar-wat-is-dat-nu-precies-1542903W/>
- <http://wikipedia.org>

Duur

25 minuten

Handleiding

1. Bekijk ter introductie het korte NOS-fragment over ISIS. <http://nos.nl/artikel/668264-isis-kalifaat-van-irak-tot-syrie.html>
2. Vertel de leerlingen dat ze een korte opdracht gaan doen over het onderwerp 'staten'. Wat is een staat eigenlijk? Kun je zomaar een staat oprichten? En wat is een kalifaat? Op deze vragen zoeken de leerlingen een antwoord in deze opdracht.
3. U kunt deze opdracht op twee manieren doen:
 - a. Deel de begrippenlijst uit en laat de leerlingen met behulp van de begrippenlijst de opdracht doen.
 - b. Als de begrippen bekend horen te zijn, kunt u er ook voor kiezen om de begrippen klassikaal te definiëren. Schrijf alle begrippen op het bord en vraag welke kenmerken de leerlingen kunnen noemen. Pas daarna gaan de leerlingen aan de slag met de opdracht.
De begrippen zijn: natie, staat, kalifaat, natiestaat, fragiele staat.
4. Deel de werkbladen uit (opdracht 1 en opdracht 2 en eventueel de begrippenlijst). Druk de kaart bij opdracht 2 in kleur af, anders is hij niet goed te interpreteren.
5. Geef leerlingen 10 tot 15 minuten de tijd om de opdrachten te maken.
6. Bespreek de opdrachten na.

Opdracht 1

Koppel het land of groepering aan het juiste begrip.

België

België is een koninkrijk met een parlementair stelsel. Het land heeft drie officiële talen: ongeveer 60% van de bevolking spreekt Nederlands, 40% spreekt Frans en minder dan 1% spreekt Duits. Onderwijs, cultuur en welzijn worden geregeld door verschillende gemeenschappen (de Vlaamse, Franse en de Duitstalige), maar defensie, justitie en sociale zekerheid worden geregeld door de nationale overheid.

België is een:

- Kalifaat
- Staat
- Natie
- Natiestaat
- Fragiele staat

IJsland

IJsland is een eiland in de Atlantische Oceaan. De bestuursvorm is een parlementaire republiek. De IJslanders zijn nakomelingen van de Vikingen en zijn een zeer homogene bevolking. Er leven geen andere bevolkingsgroepen op het grondgebied van IJsland. Ook wordt er maar één taal gesproken: het IJslands.

IJsland is een:

- Kalifaat
- Staat
- Natie
- Natiestaat
- Fragiele staat

Islamitische Staat

IS (Islamitische Staat) is een terreurbeweging in Irak en Syrië. Eind juni riep deze beweging in een deel van Irak de gelijknamige 'islamitische staat' uit. Een staat die wordt geregeerd door kalief Abu Bakr al-Baghdadi. In de islamitische staat is de Sharia ingevoerd. IS wil dat de oude grenzen in het Midden-Oosten worden uitgewist en dat de islamitische staat zich verspreidt over het hele Midden-Oosten en daarbuiten. IS roept Jihadisten over de hele wereld op zich bij hen aan te sluiten.

IS staat is een:

- Kalifaat
- Staat
- Natie
- Natiestaat
- Fragiele staat

Koerden

De Koerden zijn een volk. Ze spreken Koerdisch en wonen voornamelijk in het Midden-Oosten. Veel Koerden wonen in Koerdistan. Dit is een gebied dat verspreid is over Turkije, Iran, Syrië, Armenië en Irak. Maar Koerdistan is geen officieel land. De precieze grenzen van het gebied zijn niet duidelijk, en behalve Koerden wonen er ook andere bevolkingsgroepen. De Koerden willen graag een onafhankelijke staat en een deel van hen voert hiervoor een gewapende strijd. Een aantal Koerdische organisaties wordt daarom als terroristisch bestempeld.

Onderwijskrant Actueel: IS

Koerden zijn een:

- Kalifaat
- Staat
- Natie
- Natiestaat
- Fragiele staat

Irak

Irak is een land in het Midden-Oosten. Van 1979 tot 2003 voerde Saddam Hoessein een schrikbewind in het land. In 2003 werd Saddam Hoessein verdreven onder leiding van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Eerst kwam er een tijdelijke regering, daarna werden er verkiezingen georganiseerd en werd Maliki premier. Maar de veranderde verhoudingen in het land zorgden voor gewelddadige opstanden door verschillende bevolkingsgroepen. In 2013 werd in Bagdad een serie aanslagen gepleegd met veel slachtoffers. En in 2014 begon de terreurgroep IS een strijd tegen het regeringsleger.

Irak is een:

- Kalifaat
- Staat
- Natie
- Natiestaat
- Fragiele staat

Begrippenlijst

Kalifaat

- Geregeerd door een Kalief, de opvolger van de profeet Mohammed.
- Grensoverschrijdende islamitische staat.
- De islamitische wetgeving is de hoogste wet.

Staat

- Afgebakend gebied.
- Soevereine machthebber.
- Geweldmonopolie ligt bij de machthebber.
- Bevolking bestaat uit een of meerdere naties.

Fragiele staat

- Geweldmonopolie ligt niet meer bij de machthebber, waardoor de veiligheid van burgers niet meer gegarandeerd kan worden.
- Staat kan de interne rechtsorde niet meer handhaven.
- Kan de bevolking geen openbare diensten meer leveren.

Natie

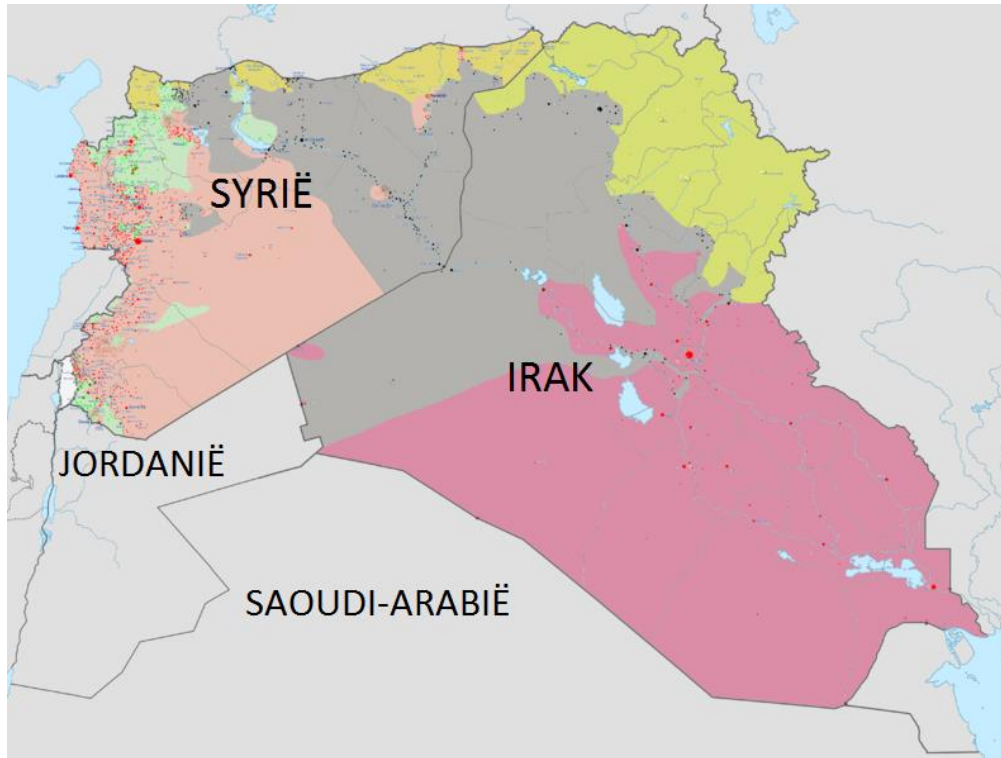
- Een groep mensen met een gezamenlijke nationale identiteit.
- Gemeenschappelijke taal, geschiedenis en cultuur.

Natiestaat

- Afgebakend gebied.
- Soevereine machthebber.
- Geweldsmonopolie ligt bij de machthebber.
- Bevolking bestaat uit één groep mensen met een gezamenlijke geschiedenis en cultuur.

Opdracht 2

Bestudeer de kaart, en beantwoord onderstaande vragen.

Kaart van Syrische burgeroorlog en Iraakse opstand (bron: Wikimedia 14 juni 2014)

- Beheerst door Syrische rebellen
- Beheerst door de Syrische regering
- Beheerst door de Iraakse regering
- Beheerst door de Islamitische Staat (IS)
- Beheerst door Syrische Koerden

1. 'Syrië en Irak zijn staten'

Geef een argument vóór en een argument tégen deze bewering.

2. Leg aan de hand van de kaart uit waarom Syrië en Irak geen natiestaten zijn.

3. Is de Islamitische Staat volgens jou een staat? Leg je antwoord uit.

Antwoordmodel

Opdracht 1

Koppel het land of groepering aan het juiste begrip.

- België is een **staat** met verschillende bevolkingsgroepen.
- IJsland komt als land het dichtst in de buurt van een **natiestaat**. Het hangt er ook vanaf hoe je het begrip 'natie' definieert. In de meeste hedendaagse staten wonen meerdere naties.
- IS is een **kalifaat**.
- Koerden vormen een **natie** zonder erkende staat.
- Irak is een staat, maar het geweldmonopolie ligt al lang niet meer bij de regering, en de overheid is niet meer in staat haar inwoners te beschermen. Er is dus sprake van een **fragiele staat**.

Opdracht 2

Bestudeer de kaart en beantwoord onderstaande vragen.

1. 'Syrië en Irak zijn staten'. Geef een argument vóór en een argument tégen deze bewering.
*Ja, Syrië en Irak zijn (internationaal erkende) staten, want ze hebben een duidelijk grondgebied.
Maar het geweldsmonopolie ligt inmiddels niet meer bij de staat, de soevereine regering heeft het niet meer in alle gebieden voor het zeggen en kan de bevolking niet langer beschermen.*
2. Leg aan de hand van de kaart uit waarom Syrië en Irak geen natiestaten zijn.
Je ziet op de kaart dat er in Syrië en Irak meerdere bevolkingsgroepen wonen. Bijvoorbeeld Koerden, IS-strijders en diverse rebellengroepen. Een natiestaat bestaat altijd uit één bevolkingsgroep.
3. Is de Islamitische Staat volgens jou een staat? Leg je antwoord uit.
Eigen antwoord leerling. Maar de Islamitische staat voldoet nog niet aan de voorwaarden van een staat (duidelijk afgebakend grondgebied, soevereine staat, geweldsmonopolie bij de staat).